

De heropende gaatjes methode; onderzoek naar muizenpopulatie in Oerle en Wintelre

Mark Sloendregt

In het voorjaar heb ik in atlasblok 5143 - gemeente Veldhoven/Wintelre - een bescheiden onderzoek uitgevoerd naar de plaatselijke muizenstand, door de 'heropende gaatjes methode' in vijf plots toe te passen.

De aard van het proefterrein

De plots zijn stukken bemest grasland, een ruige wegberm en een slootoever in het natuurontwikkelingsgebied Habraken in de omgeving van het vliegveld Welschap. De proefterreinen zijn divers van aard zijn en relatief muizenrijk en in de omgeving van paren kerkuilen. Deze plots werden in het voorjaar van 2012 in kaart gebracht en er werden al muizenburchten aangetroffen.

Gezien de diversiteit van de plots komen er waarschijnlijk veel soorten muizen voor, die het stapelvoedsel van de kerkuil uitmaken. In het winterhalfjaar zal er geen wateroverlast zijn op deze terreinen, zelfs de sloot blijft ondiep. Het zijn vier proefvlakken

van stroken van ongeveer 2 bij 25 meter, die in het terrein zijn gemarkeerd met opvallende gele plastic haringen. Bij het maaien of bemesten zal geen hinder worden ondervonden van deze markeringen. Ook met behulp van een GPS-toestel kunnen de plots worden terug gevonden, behalve de markeringen zijn ook objecten in het landschap (landschapselementen) gebruikt als herkenningspunt zoals bomen en weipalen.

Methode: tellen van heropende muizengaatjes

Het proefterrein wordt bemonsterd via de zogenaamde heropende gaatjes methode, die uitgaat van de aanwezigheid van

Foto: Mark Sloendregt

burchtuitgangen (=gaatjes) in een gebied. Als belangrijkste indicator voor de muizenstand wordt het aantal gaatjes gebruikt, die nadat ze in eerste instantie zijn dichtgemaakt, binnen 24 uur door de muizen zijn heropend.

Dit hield in dat ik op de eerste dag het aantal gaatjes in het proefgebied telde, markeerde en voorzichtig losjes dichtstopte met wat gras. Om ze de volgende dag gemakkelijk terug te vinden werd er een fel gekleurd stokje bijgezet. De volgende dag, 24 uur later, controleerde ik alle gemarkeerde gaatjes en telde hoeveel er hiervan waren geopend. Zowel het aantal gaatjes als het aantal heropende gaatjes per proefterrein zijn indicatoren van de muizenstand en werden op een formulier ingevuld.

Wanneer tellen

De veldmuis is een belangrijke prooisoot voor kerkuilen. Normaal is een veldmuizenpopulatie in de winter minimaal en neemt in de loop van de zomer toe, waarbij in het najaar de populatie maximaal is. Door de jaren heen kunnen de aantallen fluctueren in een cyclus van 3 à 4 jaar.

Om zowel de jaarlijkse schommelingen als het populatieverloop binnen één jaar goed vast te leggen moeten de tellingen plaatsvinden in de volgende perioden: half maart, eind juni, eind augustus, half oktober en begin december.

Resultaten

In het voorjaar - half maart - werd eenderde van de 293 gaatjes weer heropend. Echter de tweede (half juni) en derde (begin augustus) telronde werden gefrustreerd door niet telbare plots o.a. als gevolg van te hoge begroeiing of ruigte en achtergebleven maaisel. Begin november werd een laatste telronde uitgevoerd in één plot nr. 6: 'de slootoever', de overige waren nog steeds ontelbaar.

Geen een van vierendertig gaatjes werd heropend, de muizenstand in het najaar was sterk gedaald in dit plot.

Het is de bedoeling om het volgend jaar het zelfde onderzoek in nieuwe plots voort te zetten. Het najaar van 2012 was een slecht mastjaar en het ontbreken van zaden en vruchten aan bomen zal volgend jaar ook zijn weerslag hebben op muizenpopulaties. Een muizenzyclus bestaat uit een daljaar (2009) gevolgd door één - of twee - opbouwjaren en een topjaar(2012). Zal volgend jaar weer een daljaar worden voor muizen en kerkuilen?

Verkeersslachtoffers

Kerkuilen jagen vaak al laagvliegend over ruigten en wegbermen op zoek naar prooi. Deze jaagstijl wordt de uil soms fataal in het verkeer. Vooral de jonge en onervaren uilen beschikken over minder terreinkennis en zijn gefixeerd op hun prooi daardoor ontgaat hen het verkeersgevaar.

Veertien slachtoffers werden gemeld in onze regio, het zijn uilen gevonden en/of afkomstig uit onze regio. De geringde uilen waren allen minder dan één jaar oud.

Onkostenvergoeding Brabants Landschap

Door Brabants Landschap werden ook dit jaar weer onkostenvergoedingen aan groepen gegeven, o.a. afhankelijk van het kastenbestand, het aantal vrijwilligers en de omvang van het werkgebied. Onze 'kerkuilenwerkgroep' van VWG De Kempen heeft voor beschermingswerk een bedrag gekregen van negentig euro. Zonder de enthousiaste en belangeloze inzet van vrijwilligers is het onmogelijk om vogels te beschermen. Door ook hun kennis en passie voor natuur en (kerk)uilen in het bijzonder te delen met anderen maakt dit vrijwilligerswerk feitelijk 'onbetaalbaar'.

Met dit bedrag worden de volgende uitgaven geheel of gedeeltelijk bekostigd: Beukensnipperers te gebruiken als 'nestmateriaal' in nieuwe kasten Voor alle geïnteresseerde medewerkers een abonnement op "uilen2". ■

Met medewerking van

Marijn van den Berk / Rinus van den Boomen / Jan Das / Bert van Herk / Ad van den Hout / Frans Huijbers / Janus Hoppenbrouwers / Rien Kelders / Sjors de Kort / Kees van Limpt / Willem Louwers / Bert van Moll / Cees van Rooy / Geert Sanders / Mark Sloendregt / Jaap van der Spek / Dirk Timmermans / Wil de Veer / Cor van de Ven / Wim van de Voort / Jan Wouters / Piet Wuijts en alle 'gastgevers'.

Met dank aan

Brabants Landschap – Jochem Sloothaak (provinciaal coördinator soortbescherming)
Brabants Landschap – Karel Voets (gebiedsmedewerker midden-Brabant)
VWG De Kempen – Jan Wouters en VWG De Peel - Jaap van der Spek (ringers)
Zoogdierverseniging VZZ – Dick Bekker en Neeltje Huizinga (projectleiders kleine zoogdieren)